

Student

RAPPORT

Vårdförbundet Students VFU-rapport 2022

Vårdförbundets Studentmedlemmar om den verksamhetsförlagda utbildningen

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Förord	3
2. Sammanfattning	4
3. Vårdförbundet Students VFU-ranking 2022	5
4. Resultat VFU-enkät 2022	6
4.1 Sammanfattande betyg	6
4.2 Förberedelser inför VFU	7
4.3 Samverkan mellan verksamhet och lärosäte	7
4.4Handledning	7
4.4.1 Kunskap och kommunikation	8
4.4.2 Tillgången till handledare och engagemang	9
4.5 Arbetsmiljö	10
4.6 Covid -19	12
4.6.1 Vaccin covid-19	14
4.7 Programråd	15
5. Metod	16
6. Slutsats	17
6.1 Studenternas förslag på förbättringar av den verksamhetsförlagda utbildningen	17
6.2 Vårdförbundet Students förslag på förbättringar av den verksamhetsförlagda utbildningen	20

Vårdförbundet Students VFU-rapport 2022

VFU-rankingen och tillhörande rapport har tagits fram på uppdrag av Vårdförbundet Student i samarbete med Jonas Vallgård – Enheten för yrke och vårdutveckling, Emma Hed – Enheten för ledning och samordning och Sofia Lönnqvist – Enheten för kommunikation och rekryteringsstöd.

1. Förord

Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) är en central del av utbildningen till biomedicinsk analytiker, röntgensjuksköterska och sjuksköterska. VFU ska under handledning ge studenten praktiska färdigheter och möjligheten att tillämpa sina teoretiska kunskaper inför det kommande yrkeslivet. Vårdförbundet Student har gjort en enkätundersökning kring VFU för att granska dess kvalitet inom följande huvudområden:

- **Omvårdnadsvetenskap**
- **Vårdvetenskap**
- **Biomedicinsk laborietvetenskap**
- **Radiografi**

En förutsättning för jämlik VFU med hög kvalitet är att det finns en fungerande samverkan mellan studenter, lärosäten och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). VFU-rapporten ska vara ett verktyg för att samla information, utveckla och säkerhetsställa en god kvalitet av den verksamhetsförlagda utbildningen. VFU-rapporten visar att arbetet för att säkerställa att varje student ska ha tillgång till en VFU-plats är av största prioritet. Under VFU behöver varje student även få möjlighet till god handledning, samt få utrymme att utvecklas och tillämpa teoretiska kunskaper. Arbetet för detta bör vara högt prioriterat hos både Sveriges Kommuner och Regioner tillsammans med lärosäten runt om i landet.

För oss inom Vårdförbundet Student är VFU en av de högst prioriterade frågorna som vi arbetar med. Genom enkätundersökningen vill vi samla in fakta om hur studenterna upplever kvaliteten på den verksamhetsförlagda delen av utbildningen. Genom en VFU-ranking vill vi dessutom uppmärksamma de lärosäten som fått de bästa omdömena av studenterna. Årets enkät innehöll även nominering för studenthandledarpriset som presenteras på Vårdgalan hösten 2022.

Vår förhoppning är att Sveriges lärosäten och Sveriges Kommuner och Regioner tillsammans, med hjälp av denna rapport, kan förbättra sitt arbete för en jämlik VFU med hög kvalitet.

Stort tack till alla som deltog och lycka till i ert kommande yrkesliv önskar Vårdförbundet Students styrelse!

Anja Basic. Ordförande
Vårdförbundet Student

Johnny Bergström
Vice Ordförande
Vårdförbundet Student

Linus Törneberg
Ledamot
Vårdförbundet Student

Ellen Steineck Nilsson
Ledamot
Vårdförbundet Student

Nawal Bdair
Ledamot
Vårdförbundet Student

Nina Wahlin
Ledamot
Vårdförbundet Student

Marlene Juhl
Ledamot
Vårdförbundet Student

Thea Tillberg
Ledamot
Vårdförbundet Student

2. Sammanfattning

Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) är ett obligatoriskt moment som ingår i utbildningsplanen för sjuksköterske-, röntgensjuksköterske- och biomedicinska analytikerprogrammet. Under handledning ska studenterna ges praktisk färdighetsträning och möjlighet att tillämpa teoretiska kunskaper inom sina huvudområden omvårdnadsvetenskap, biomedicinsk laborietvetenskap eller radiografi. Under VFU ska studenterna också ges möjlighet att utveckla yrkeskompetens och skaffa sig erfarenhet i det interprofessionella teamarbetet. Vårdförbundet Students tidigare rapporter visar att möjligheten att få reflektera tillsammans med en handledare är viktig för inläringen och spelar en stor roll för hur studenterna upplever sin VFU. VFU ska hålla en hög kvalitet och utbildningarna ska tillgodose samhällets krav på välutbildad hälso- och sjukvårdspersonal.

Vårdförbundet Student har drivit jämlik VFU med hög kvalitet som en av våra viktigaste frågor sedan 2015. Studentstyrelsen genomför årligen en undersökning bland studentmedlemmarna som sedan presenteras i en VFU-rapport. Under våren 2022 har Vårdförbundet Student skickat ut en VFU-enkät med frågor kring fyra huvudområden:

- **Förberedelser inför VFU**
- **Samverkan mellan verksamhet och lärosäte**
- **Handledning**
- **Arbetsmiljö**

Årets undersökning är baserad på svar från 1 017 studenter i terminerna 3, 4, 5 och 6 fördelade på 25 universitet och högskolor. Rapporten presenterar resultat som bland annat visar att många studenter känner sig teoretiskt förberedda inför sin VFU, men de uttrycker brister i sin praktiska förberedelse. På frågan om studenterna upplever att de utnyttjats som extra personal svarar mer än hälften ja. Resultaten av de övriga frågorna finns presenterade i rapporten.

Vårdförbundet Students styrelse har sammanfattat förslag till åtgärder för hur lärosäten och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) bör agera för att VFU ska bli ännu bättre i framtiden. Arbetet med rapporten har skett i samarbete mellan styrelsen för Vårdförbundet Student och Vårdförbundets kansli.

3. Vårdförbundet Students VFU-ranking 2022

Rankingen av årets VFU-placeringar baseras likt tidigare år på frågan:

"Vilket sammanfattande betyg vill du ge dina VFU-placeringar".

1 017 studentmedlemmar i Vårdförbundet spridda på 25 olika universitet och högskolor besvarade frågan. Sistaårsstudenter, samt studenter på termin 3, 4 och 5 fick möjlighet att delta i undersökningen.

Den verksamhetsförlagda utbildningen är generellt ett uppskattat inslag med gott betyg. Poängmedelvärdet för alla studieorter var 4,38 på en skala från 1-6. Där sex var högsta betyg.

Vi kan samtidigt notera att poängsnittet, som tidigare förbättrats tre år i rad, tyvärr i stället har gått tillbaka rejält. Föregående års poängsnitt var 4,54 (2021), 4,52 (2020) och 4,48 (2019).

Stabilt i toppen!

Jönköping University är åter vinnare och det lärosäte som under 2021-2022, enligt studenternas omdömen, genomgående haft de mest uppskattade VFU-placeringarna. Högskolan Kristianstad behåller i sin tur silverplaceringen och brons tilldelas i år Röda Korsets Högskola.

Andra VFU-platser som 2022 i snitt fått särskilt gott betyg, men ändå har en bit kvar till absoluta toppen är Marie Cederschiöld högskola, Högskolan i Halmstad, Högskolan i Borås, Örebro universitet och Göteborgs universitet.

- 1. Jönköping University**
- 2. Högskolan Kristianstad**
- 3. Röda Korsets Högskola**

Vi väljer åter att fokusera på de som fått bäst omdömen. Vi presenterar därför inga placeringar för övriga lärosäten. Det är också förhållandevis tätt bakom medaljörerna även om spridningen ser lite större ut än föregående år. Tyvärr kunde vi år också finna lärosäten med ett poängmedelvärde under 4,0. Utmaningarna i hälso- och sjukvården har förstås varit sällsynt omfattande den senaste tiden, men det gör det samtidigt än mer angeläget att ta till sig av resultaten och slutsatserna i den här rapporten. Gör alla det är förhoppningen att årets resultat blir ett hack i den fina trenden vi sett de föregående åren.

***"Grattis, Jönköping,
Högskolan Kristianstad
och Röda Korsets Högskola!"***

4. Resultat VFU-enkät 2022

Under denna rubrik redovisas resultatet som erhållits från VFU-enkäten som distribuerades till Vårdförbundet Studentmedlemmar 2022. Frågorna berör studenternas förberedelser inför den verksamhetsförlagda utbildningen, samverkan mellan VFU-plats och lärosäte, den handledning studenten fått ta del av och arbetsmiljön under placeringen.

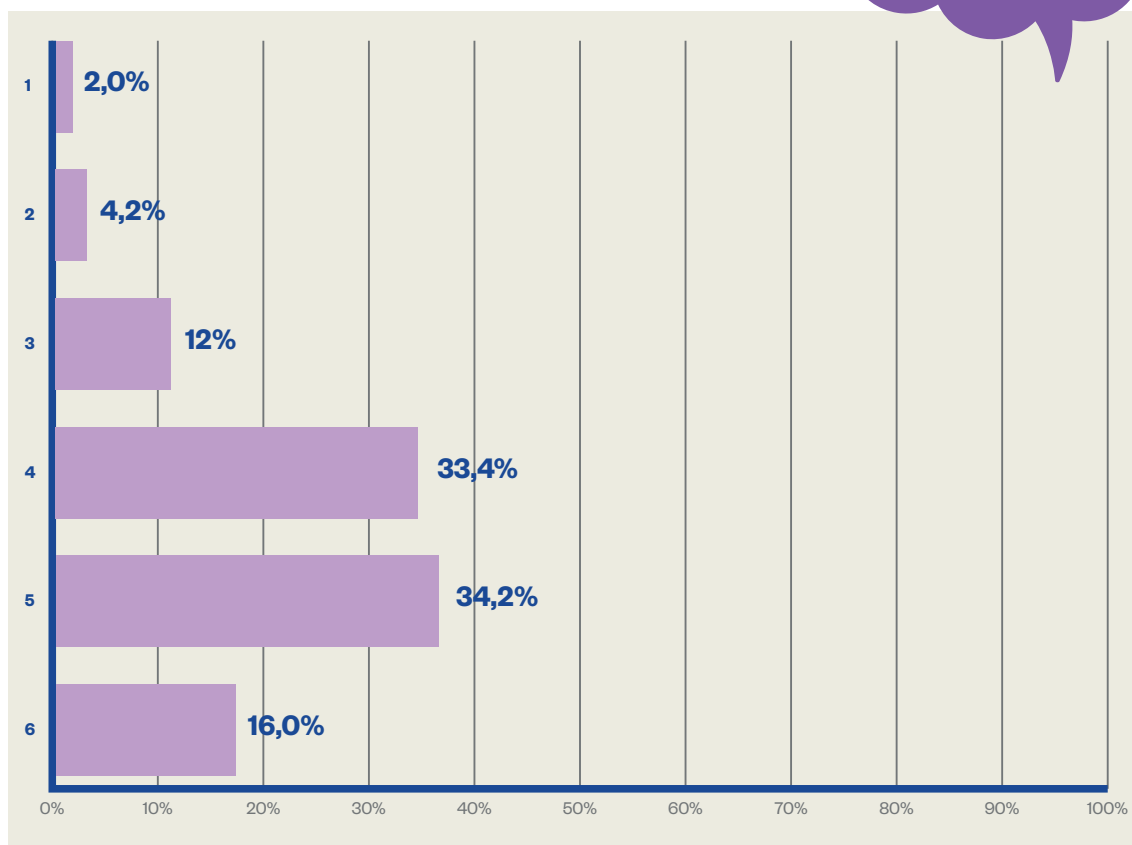
4.1 Sammanfattande betyg

Studenterna tillfrågades hur de skulle värdera sina samtliga VFU-placeringar, fram till dagens datum, där skattning gjordes genom ett värde mellan 1-6 där 1 motsvarar mycket dåligt och 6 mycket bra. VFU-placeringarna fick åter ett generellt gott betyg, dock sänktes poängmedelvärdet nationellt från 4,54 (2021) till årets resultat på 4,38 på skalan 1-6. Poängsnittet har alltså gått nedåt i medelvärde, föregående års poängsnitt var 4,52 (2020) och 4,48 (2019).

I årets VFU-rapport ger 67 procent av studenterna sina VFU-placeringar ett mycket bra omdöme (skattning 5-6) medan ett lågt omdöme (skattning 1-2) ges av 6 procent. Resultatet kan jämföras med föregående årsrapport där man fått snarlik procentfördelning, dock har det låga omdömet ökat med 1 procent från föregående år där det enbart var 5 procent.

*Skalan går från
nr. 1: "Mycket dåligt "
till nr. 6: "Mycket bra"*

Vilket sammanfattande betyg vill du ge dina VFU-placeringar?

4.2 Förberedelser inför VFU

Studenterna tillfrågades inledningsvis om de känt sig förberedda inför sin VFU gällande teoretiska kunskaper respektive praktiska färdigheter. Gällande teoretiska kunskaper ansåg 66 procent av studenterna att studierna gjort dem väl förberedda, vilket är en minskning med 4 procentenheter jämfört med föregående år. Sedan 2019 har denna siffra minskat med 18 procentenheter. Andelen studenter som inte ansåg sig vara förberedda gällande teoretiska kunskaper var 34 procent vilket är en ökning med 12 procentenheter från i fjol. Gällande praktiska färdigheter, såsom simulering och laborationer, visade resultaten att 56 procent av de svarande studenterna känt sig väl förberedda, vilket är en ökning med 15 procentenheter från i fjol.

Andelen studenter som uppgett att de inte kunnat erbjudas någon VFU-plats har i år varit 7 procent vilket är en minskning med, genomgående 2 procentenheter från förra årets 9 procent. Vårdförbundet Student vill här belysa att denna siffra ska ställas mot att majoriteten av de studenter som svarat tillhör lärosäten som inte uttryckt problem med att tillhandahålla VFU-platser. I samband med frågan om platsbrist, tillfrågades studenterna om deras lärosäte ersatt praktisk erfarenhet med teoretisk, där svarade 12 procent av studenterna ja. 58 procent av de som svarade på enkäten hade tillgång till ett kliniskt träningscenter eller simuleringssträning utanför ordinarie studietid.

Studenterna tillfrågades även om de fått möjlighet till boende om VFU-placeringen varit på annan ort, där svarade 9 procent ja och 26 procent nej. Det är ett bättre resultat från förra årets siffror där 38 procent svarade nej och 14 procent ja.

4.3 Samverkan mellan verksamhet och lärosäte

Studenterna tillfrågades om de upplevde att samarbetet mellan lärosäte och VFU-placering har varit bra, med svarsalternativ ja/nej/vet inte. Från förra året ses en ökning med 2,4 procentenheter bland studenter som ansett att samarbetet varit bra och en minskning med 1,1 procentenheter av studenter som uppgett att samarbetet inte varit bra. Vid frågan om det finns ett programråd på lärosätet där studenterna får möjlighet att träffa utbildningsansvariga och dela synpunkter på utbildningen och programmet svarar 77 procent ja, 23 procent svarade nej. Då studenterna i fritext fick skriva kommentarer kunde det utläsas i den fria texten att studenterna inte visste hur programrådet på deras universitet fungerade. Vilket påvisar att samverkan mellan lärosätet och studenter upplevs ottydligt. Till resultatet kan tilläggas att studenter som tillhör lärosäten där samarbetet inte fungerar, där studenter kontaktat oss utanför denna undersökning, är i denna enkät underrepresenterade.

4.4Handledning

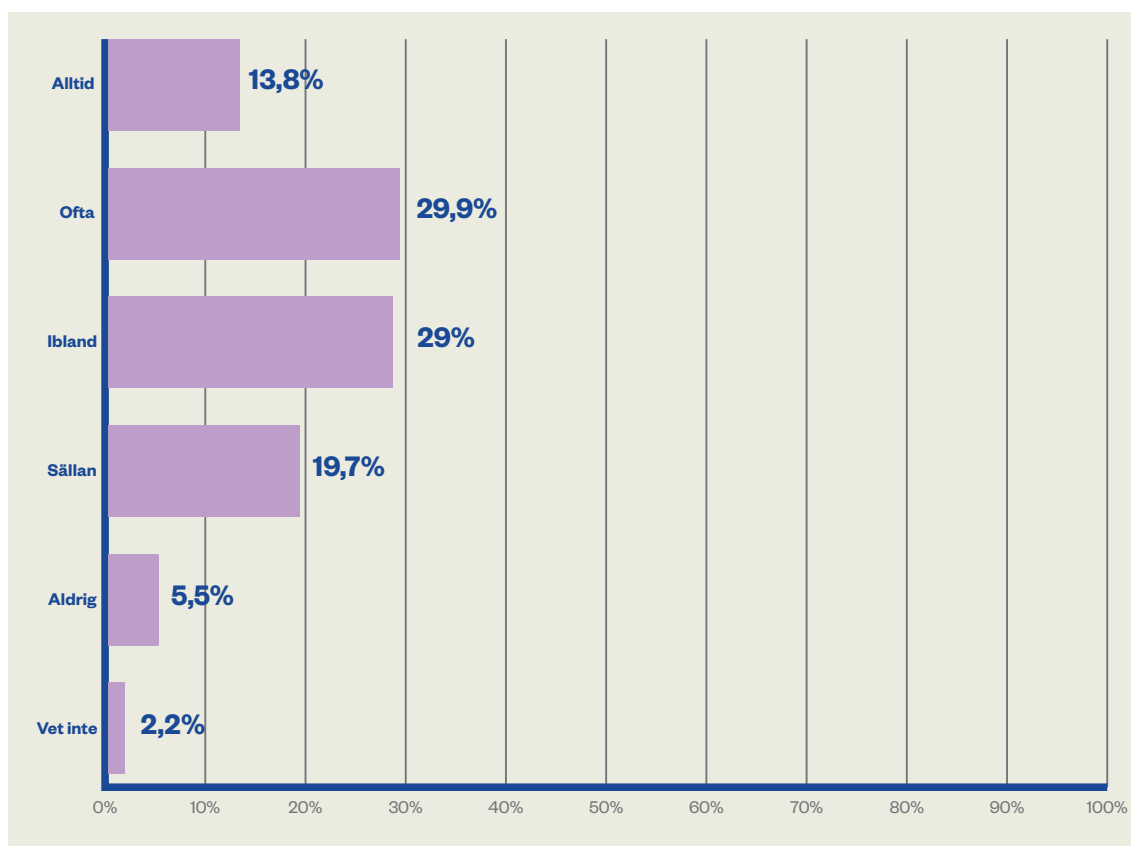
Handledning är alltid ett stort fokusområde för Vårdförbundet Student. I årets undersökning har frågorna kring handledning utökats för att få ett bredare perspektiv. I följande avsnitt om handledning berörs bland annat handledningen kring kvalitet och tid tillsammans med handledaren.

4.4.1 Kunskap och kommunikation

Färre än hälften av de studenter som svarade på årets enkät upplevde att handledaren hade kunskap om deras kursplan, 54 procent svarade att de upplevde att handledaren ibland eller aldrig hade kunskap om deras kursplan. I fjolårets VFU-rapport svarade 57 procent att handledaren hade kunskap om deras kursplan. Hälften av studenterna upplevde inte heller att de fick möjlighet till god kommunikation med sin handledare.

Har handledarna haft kunskap om din kursplan inför din VFU-period?

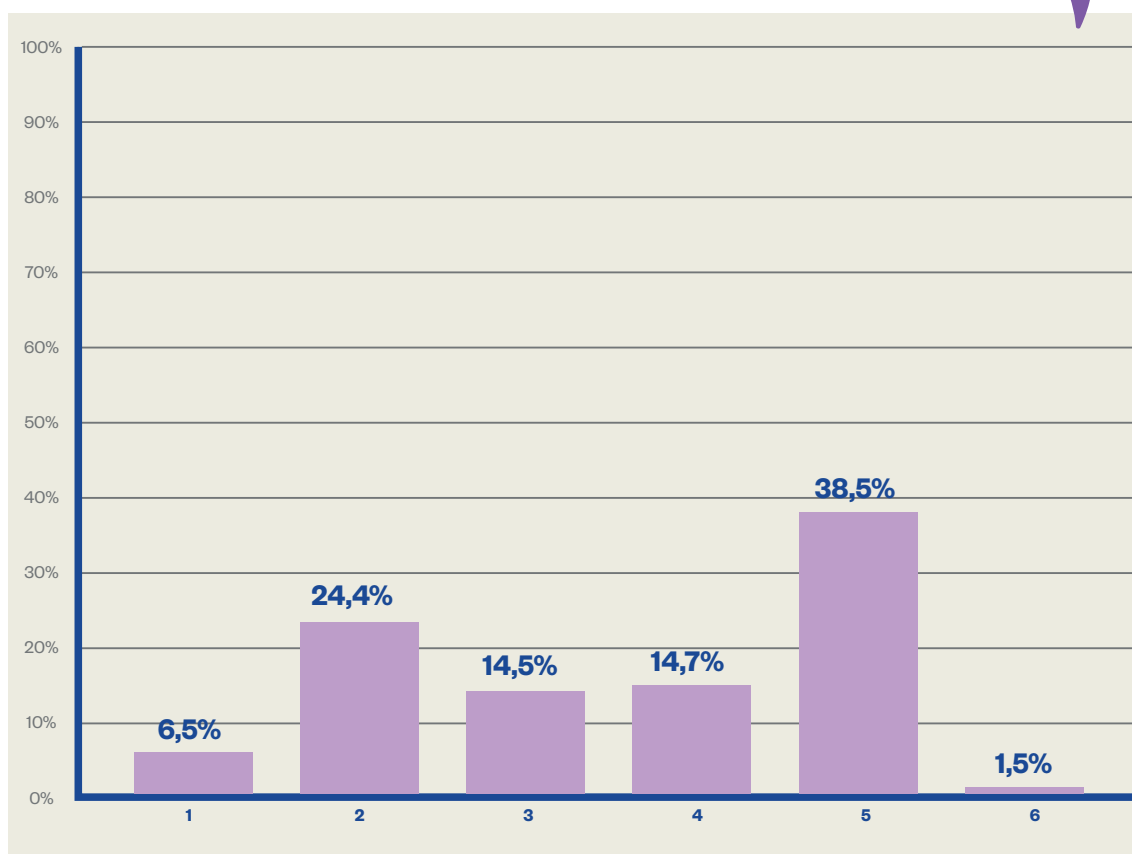

4.4.2 Tillgång till handledare och engagemang

Eftersom bristen på handledare inom hälso- och sjukvården varit aktuell i debatten ett antal år och även lyfts av Vårdförbundet Student fick studenterna frågan om de handledts av annan vårdpersonal än sitt studerade yrke, där 41 procent svarade att det har hänt under deras utbildning. Vid frågan om studenten upplevt att handledaren haft möjligheten till stöttning och engagemang svarade 34 procent sällan eller aldrig, vilket skiljer sig från i fjol där endast 14 procent svarade att de inte upplevde att handledaren hade tid eller engagemang för stöttning. Hela 26 procent av studenterna hade sällan, eller inte alls med sin handledare vid slutbedömningen. Procentsatserna ovan påvisar en otrygghet, vilket visar sig i frågan om hur många handledare studenten gått med under en VFU-period, där 39 procent svarade fem eller fler.

*39 procent
svarade fem eller
fler handledare.*

Hur många handledare har du som mest haft under en och samma VFU period?

4.5 Arbetsmiljö

Arbetsmiljön är en av de viktigaste punkterna i VFU-enkäten, då svaren visar på huruvida studenterna kan se sig arbeta inom de yrkeskategorierna i framtiden. Studenterna tillfrågades om de övervägt att byta yrke/utbildning efter sin VFU-placering. Här svarade 78 procent nej, men 22 procent svarade ja. Det skiljer sig med 2 procentenheter från fjolårets VFU-enkät där 24 procent svarade ja på frågan. I de fria kommentarerna där studenterna fått uttrycka vad de anser vara de största problemen på sin VFU tas arbetsmiljön upp som en av de främsta faktorerna.

”Stress, dåligt mående. Svårt att se mig själv i den arbetsmiljön som jag har upplevt på VFU.”

”Jag vill självklart bli sjuksköterska egentligen men när jag sett verkligheten, stressen och arbetsförhållanden i proportion till de låga lönerna så har jag blivit avskräckt.”

”Av den anledning att jag ofta fått handledare som inte brytt sig eller visat speciellt intresse för mitt lärande.”

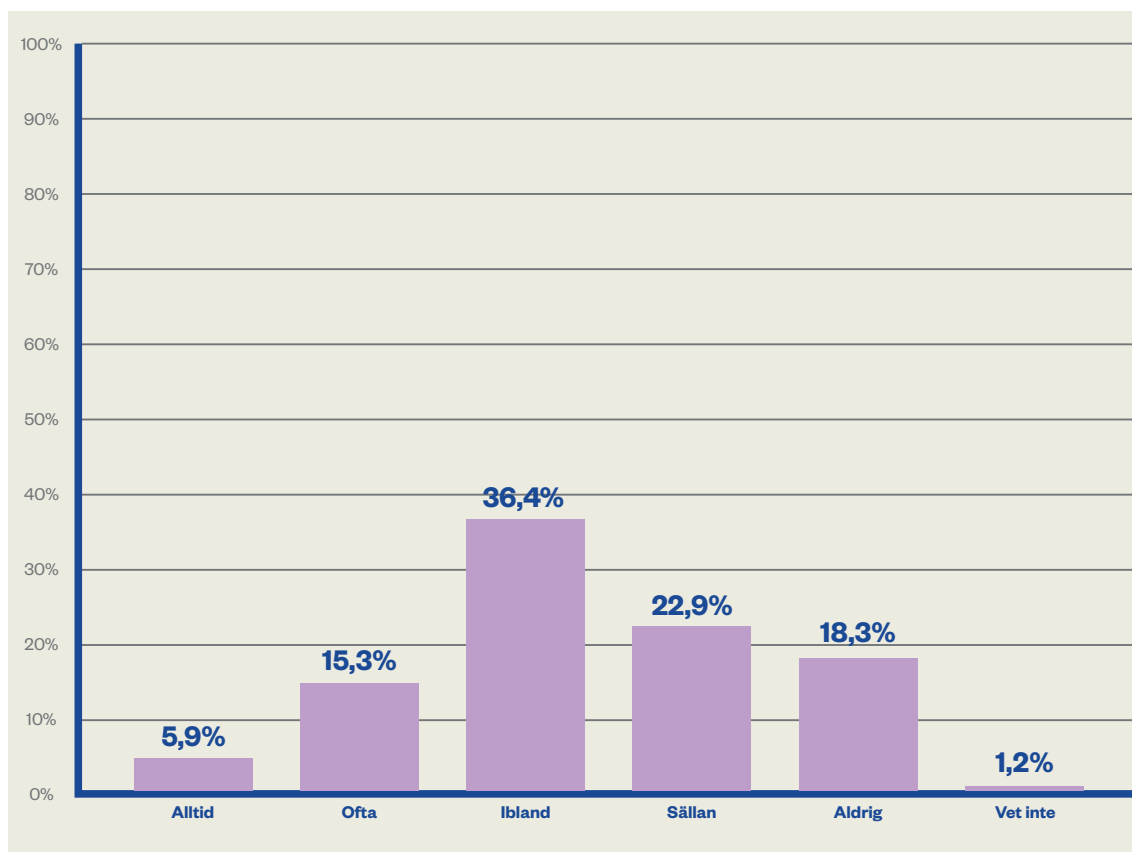
”Jag blev använd som extrapersonal och genomled då en väldigt traumatisk upplevelse där jag upplevde att jag hade behövt stöd från ordinarie personal men det fanns ingen i närheten.”

”Handledare och andra sjuksköterskor (SSK) är konstant stressade över arbetsmiljön, att det smittar av sig och har gjort mig orolig som student. Har ofta ångest över att gå tillbaka till VFU-placeringen varje dag, pga att få höra allt detta varenda dag.”

I VFU-enkäten 2016 ställdes en direkt fråga om bemötande till studenterna. Då svarade endast 5 procent att de blivit dåligt bemötta under sin VFU. I år fanns inte motsvarande direkta fråga, men många fria kommentarer i linje med ovanstående exempel indikerar att den på många håll pressade arbetsmiljön inom hälso- och sjukvården även går ut över studenterna, och att de inte alltid får det bemötande som de har rätt att förvänta sig. Årets enkät upprepade frågan om studenterna utnyttjats som extrapersonal. Enkäten visar att andelen studenter som känt sig utnyttjade som extrapersonal från någon gång (sällan till alltid) under sin VFU är 81 procent, i frågan var skalan skattad från alltid till aldrig. Det skiljer sig från förra året då det endast var 46 procent, vilket är en ökning med nästan det dubbla från 2021.

Har du upplevt att du blivit använd som extra personal?

4.6 Covid-19

Då pandemin fortsatt påverka studenter inom våra tre yrkeskategorier valde vi även att i denna enkät belysa studenters erfarenheter av pandemin. VFU-rapporten 2021 påvisade att studenterna som blivit påverkade av covid-19 var 59 procent, i årets enkät har denna siffra sjunkit till 55 procent.

”Har dock upplevt att min skyddsutrustning inte har varit tillräcklig. Har till exempel fått gå hem till en patient med bekräftad covid i bara ett vanligt kirurgiskt munskydd, och patienten i fråga hade inte munskydd. Känner mig väldigt dåligt skyddad då då dessa munskydd huvudsakligen skyddar andra från mina droppar och inte mig mot andras. Jag tycker att vi skulle få ha täta masker men iallafall visir när vi träffar covidpatienter.”

”Jag blev placerad på infektionskliniken där rätt sjuka covid-patienter vårdades, men det var inget vi fick info om i förväg.”

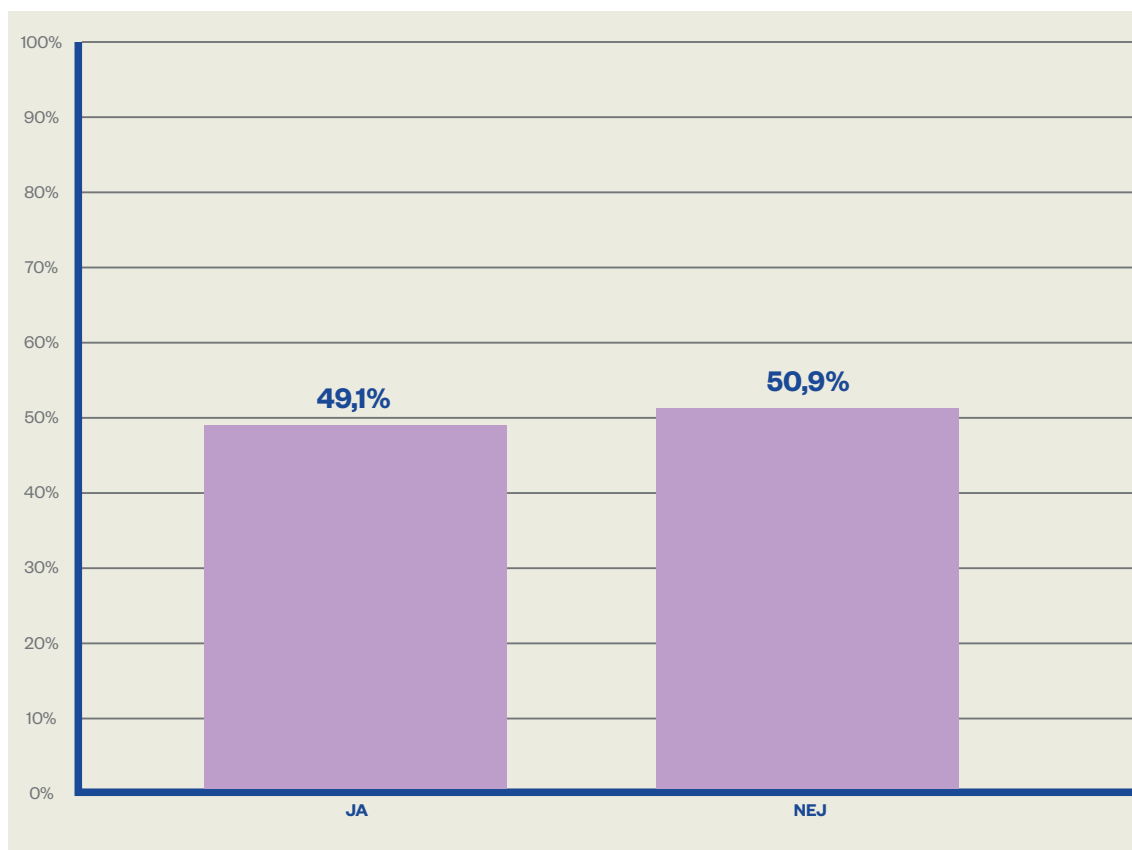
”Till en start under pandemin var det sagt att vi studenter inte skulle vårda covid, vilket vi då inte gjorde. Under senaste så hade vi bekräftade som jag vårdade. Jag informerades inte om att det fanns innan start då patienter ofta är där kortare tid. Väl på vfu var de tydliga med vart det var bekräftade fall. Kommunikationen mellan skola och huvudhandledare var dock inte så bra då de inte visste om att vi nu fick vara med i vårdandet av covid.”

Oron för att bli sjuk har ökat markant för studenterna sedan Vårdförbundet Student startade med VFU- enkäten. I årets enkät svarade 99 procent av studenterna att de upplevde en stor oro över att bli sjuk under sin VFU- period. I de fria kommentarerna kan man utläsa att denna oro delvis beror på bristen på VFU- platser och möjligheten att få ta igen missad tid. Oron över att bli sjuk i kombination med att näst intill hälften av studenterna fick praktisera på avdelningar där de vårdade patienter med bekräftad covid-19, har lett till en stor stress hos studenterna.

Har du fått arbeta med patienter som haft bekräftad covid-19?

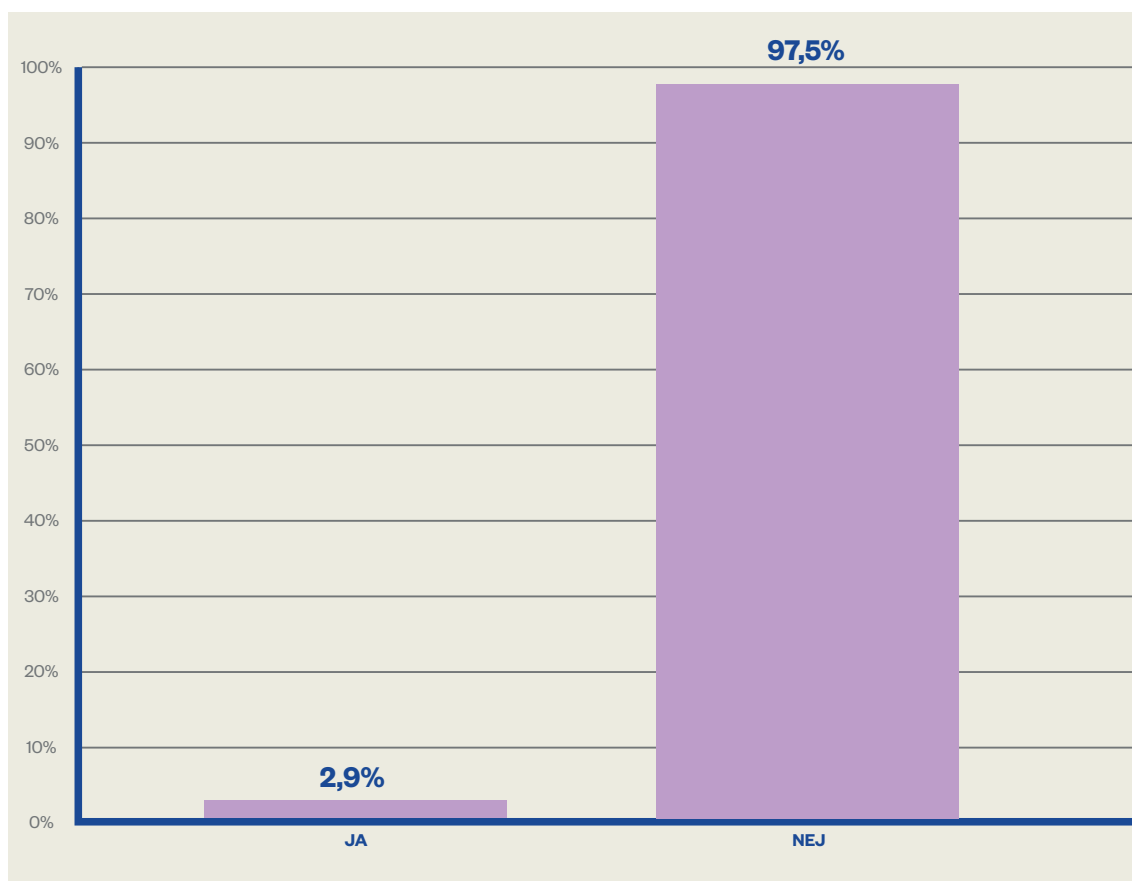

4.6.1 Vaccin covid-19

En ny punkt för årets enkät är frågan om vaccinering mot covid-19 då den blev tillgänglig tidigt under 2021. Till en början var verksamheterna tveksamma till att ta ansvar för studenters vaccinering, medan det i slutet av året ställdes krav på vaccinering för att få genomföra VFU på många verksamheter runt om i Sverige. På frågan om studenterna blivit erbjudna vaccin av sin VFU svarade 77 procent nej. Därför valde vi att fråga studenter om vaccinationskravet gjort att de blivit nekade att genomföra VFU, där det glädjande visade sig att den största delen, näst intill 100 procent, av studenterna inte blivit påverkade.

Har du blivit nekad att genomföra VFU på grund av vaccinationskrav?

4.7 Programråd

Studenterna tillfrågades om det finns ett programråd på deras lärosäte där studenter och utbildningsansvariga träffas för att dela synpunkter om programmet. Fjolårets resultat på frågan var 50/50 där en stor andel inte visste om att programrådet fanns. Årets enkät visar att denna siffra förbättrats då 58 procent av studenterna svarade ja på att det finns ett programråd på deras lärosäte. Studenterna upplever dock fortfarande att lärosätet inte är lyhörda inför programrådets förslag, vilket man kan utläsa i de fria kommentarerna.

”Det finns en del brister, programledningen är rätt ovilliga för förändring, trots att studenter påpekar samma problem år efter år. Ledningen verkar vara väldigt fast vid att deras sätt är det enda rätta och att det är perfekt.”

”Dåligt. Det är få som delar sina synpunkter på sina erfarenheter och det känns inte som om personal vid lärosätet lyssnar på dem ändå, så många har tappat sugen att kommentera”

5. Metod

Undersökningen har genomförts genom en webbenkät. Enkäten var möjlig att besvara under perioden 15 mars till 4 april 2022. Flera påminnelser skickades också ut under perioden.

Definitioner

I rapporten benämns högskolor och universitet även som lärosäte.

Urval och svarsfrekvens

Webbenkäten har skickats till samtliga medlemmar i Vårdförbundet Student som går från tredje till sista terminen på utbildningarna till sjuksköterska, röntgensjuksköterska och biomedicinsk analytiker. Kravet har också varit att studenten har en registrerad e-postadress i Vårdförbundets medlemsregister och medger utskick. Undersökningen är alltså inte en totalundersökning sett till samtliga studenter på de aktuella utbildningarna. Däremot utgör studien i princip en totalundersökning bland de studerande som är medlemmar i Vårdförbundet Student.

1 017 studenter valde att besvara enkäten, vilket motsvarar en svarsfrekvens på cirka 25 procent. Ett första utskick gick av misstag även till några studenter som går sitt första läsår. Frågor om lärosäte, program, termin var dock obligatoriska att besvara i formuläret för att komma vidare, men eftersom undersökningen hade dold identitet vet vi inte om någon med "fel" termin ändå besvarade enkäten.

Svarande: 1 017

Svar fördelat på utbildningar: Andel

Biomedicinsk analytiker: 3,9 procent

Röntgensjuksköterska: 3,8 procent

Sjuksköterska: 92,2 procent

Bortfall

På grund av ovan nämnda felutskick är det svårare att bedöma bortfallet. Vi kan dock se att antalet svar och fördelningen på de olika lärosätena till stor del följer utfallet tidigare år. Vi kan därför inte se att det skulle finnas något systematiskt bortfall som påverkat resultatet.

VFU-ranking

Rankingen av årets VFU-placeringar baseras på frågan **"Vilket sammanfattande betyg vill du ge dina VFU-placeringar"**. 1 016 studenter svarade på rankingsfrågan. Medelvärde i årets undersökning hamnade på 4,38 på en skala från 1–6. Det var en lägre medelpoäng än motsvarande undersökningar de senaste tre åren.

Uppdraget

VFU-rankingen och tillhörande rapport har tagits fram på uppdrag av Vårdförbundet Student i samarbete med utredare Jonas Vallgård, Yrke och vårdutveckling, Sofia Lönnqvist, Medlemsutveckling och Emma Hed, Ledning och samordning.

6. Slutsats

6.1 Studenternas förslag på förbättringar av den verksamhetsförlagda utbildningen

Studenterna har i VFU-enkäten haft möjlighet att skriva förbättringsförslag i form av fria kommentarer. Dessa har delats in i följande kategorier:

- Vilka praktiska övningar de skulle vilja se mer av i utbildningen.
- Förbättra kommunikationen mellan lärosäte och VFU-placering.
- Hur arbetet i programrådet fungerar.
- Förbättra arbetsmiljön för studenter.
- Förbättringar i den verksamhetsförlagda utbildningen.

Vilka praktiska övningar de skulle vilja se mer av i utbildningen?

Studenterna skriver i de fria kommentarerna att de önskar fler praktiska övningar i utbildningen, som exempelvis simulering. Studenterna upplever även i många fall att lärosätet planerar in alldeles för många teoretiska uppgifter under VFU, vilket gör det svårt för studenten att fokusera helhjärtat på sin VFU. Dock är de teoretiska uppgifterna knutna till VFU:n mycket uppskattade.

”Varvat med KTC/simulering och på avdelning. Mer tid till reflektion och att läsa på. Inga eller betydligt lättare uppgifter vid sidan av VFU. Hade varit skönt att endast fokusera på VFU och inte tenta vid sidan av som ligger och stressar.”

”Mer tid i praktik och mindre uppgifter när man är på praktiken, till exempel arbetsbok eller labbrapport.”

Förbättra kommunikationen mellan lärosäte och VFU-placering

Studenterna upplever att lärosätet och verksamheten inte har tillräckligt god kommunikation. I de fria kommentarerna beskriver de VFU-placeringar som ställer högre krav än lärosätet och skapar en stor stress då studenterna inte fått tillräckligt med utbildning för att uppfylla dessa krav. De berättar dock att när kommunikationen fungerar mellan lärosätet och verksamheten ges det möjlighet för en större utveckling och det uppskattas när Peer Learning implementeras då studenterna inte alltid har möjlighet att diskutera med handledaren. Studenterna önskade även att få schema i god tid innan VFU-start, för att ha möjlighet att planera.

”En gång har jag fått en handledare som inte var förvarnad och det blev också den jobbigaste VFU:n för mig hittills. Det var mycket stress och även en del missförstånd gällande ASSCE-formuläret. Jag blev nästan underkänd pga att min handledare inte fyllde i det. Min universitetslärare ansåg att detta var mitt fel, jag själv ville inte stressa min motvilliga handledare och tjata.... Detta är dock inte universitetets fel, undan avdelningen som inte meddelade att det skulle komma en student.”

”Får ofta intrycket av handledare att de inte känner sig väl informerade eller stöttade från skolan håll angående deras roll. Känns ofta som om det inte finns mycket kommunikation dem emellan. Kanske med vissa kontaktpersoner, men inte själva handledarna.”

Hur arbetet i programrådet fungerat

Även i årets enkät kan man utläsa i de fria kommentarerna att studenternas upplevelse av lärosätenas programråd är bra. Studenterna upplever sig hörda och att det sker en förändring i många fall. Det studenterna skulle önska förbättras är att få bättre återkoppling från programrådet för att utveckla ett större förtroende.

”Jag tillhör student utbildningsrådet och vi har fantastisk kontakt med programledningen och de lyssnar gärna till våra förslag och synpunkter. De flesta problem landar i att alla (lärare/handledare) inte tar till sig den informationen som ges.”

”Det senaste året mycket bättre då vi har börjat med kursforum där alla studenter kan ta upp frågor och synpunkter. Känns mer öppet och lättillgängligt än att ta upp något med en klassrepresentant som sen för vidare och så får man kanske aldrig återkoppling. Sällan att kursforumen har gjort några underverk, men det är ett bra sätt att starta en direkt dialog som det inte finns chans till på undervisningstid.”

Förbättra arbetsmiljön för studenter

Studenterna upplever att arbetsmiljön har försämrats kraftigt i verksamheten, att handledare inte får tillräckligt med tid eller information för att handleda studenter. I de fria kommentarerna beskriver studenterna VFUn som en stressig period i utbildningen och flertalet är nervösa för hur arbetsmiljön Kommuner att se ut när de tar examen. Flera av studenterna uttrycker även att de haft för många handledare under en och samma period, vilket skapar en förvirring och inte lika stor möjlighet till att ta initiativ. Vilket i sin tur även skapar en stress för att uppfylla lärosätets krav.

”Arbetsmiljö och arbetsuppgifter har gjort att jag tvekat på mitt yrkesval. Det är inte värt att jobba ihjäl sig själv för lite pengar och mycket tid från familj. Utmattningen man ser hos personalen är skrämmande”

”Ibland har jag känt mig nedslagen av en arbetsmiljö där många inte verkar trivas med sitt arbete och där förändring ofta ses som något negativt. Dessutom har det varit ofta man ser att raster är svåra att ta ut osv, vilket inte lockar en till yrket. Detta har jag mött framför allt i slutenvården.”

Förbättringar i den verk- samsförlagda utbildningen

I de fria kommentarerna kan man utläsa att studenterna önskar en bättre förberedelse inför sin VFU, i form av simulering eller andra praktiska övningar. Väl ute i verksamheten tycker studenterna att den bästa metoden för inläring är Peer Learning, där man tillsammans med en klasskompis får möjligheten att utvecklas och ta del av varandras kunskap. Studenterna upplever att denna typ av inläring ger en större möjlighet till att arbeta tryggt och självständigt i de senare terminerna.

”Prata om förväntningar, eventuella önskemål, och gå igenom upplägg. Inte bara kastas in i en helt främmande verksamhet med främmande människor och inte veta vad man ska ta vägen eller vad det ligger för förväntningar på en. Det bör inte heller vara för många studenter i relation till, i mitt fall, antal röntgenlabb. Har varit med om att Peer Learning inte används som modell men ändå är man två studenter som står och trängs på samma labb.”

”Att det var mer fokus på VFU placeringen. Och inte ha en hemtenta som ska skrivas medans, och förberedelser och inlämningar inför 2 seminarium. På grund av detta försvinner mycket fokus från verksamheten man är i och man är i ständig stress över uppgifterna! Även en stress över att bli sjuk när de är begränsade möjligheter att ta igen tid. Samt att det ej alltid finns kompletteringsuppgifter. Dumt att de är så nitiskt att varenda lite timme måste vara uppfylld. Det har varit Covid och det har inte alls varit anpassat utifrån de förutsättningar som är. Finns mycket att förbättra!”

6.2 Vårdförbundet Students förslag på förbättringar av den verksamhetsförlagda utbildningen

Simuleringar och kliniskt träningscentrum

För att utveckla praktiska färdigheter bör studenter inom alla våra utbildningar ha tillgång till Kliniska Träningscentrum (KTC). KTC bör finnas tillgängligt för egen träning och med drop-in-tider så att studenter kan öva på egen hand på samma sätt som att det går att läsa in teoretiska moment på egen hand.

Interprofessionellt lärande (IPL) är en lärandeform som vi anser bör utvecklas och användas i större utsträckning. IPL används ofta mellan sjuksköterskestudenter och läkarstudenter men här finns stora möjligheter att inkludera studenter från flera professioner.

Att starta utbildningsenheter där det finns studenter från flera olika professioner tror vi är rätt väg att gå. Att ha en vårdavdelning som drivs av studenter och handledare från olika professioner skulle utveckla samarbetet och lärandet över professionsgränserna.

Peer Learning är en lärandemodell som förordas av Vårdförbundet Student. Modellen går ut på att studenter går i par och lär av varandra. Att arbeta tillsammans med problemlösning och att hitta svar på frågor är positivt för inläringen och handledaren kan då fungera som stöd.

Samverkan

Alla studenter som antas till någon av utbildningarna till sjuksköterska, röntgensjuksköterska eller biomedicinsk analytiker ska också få möjlighet att få alla sina VFU-placeringar. Praktiska moment och den kliniska erfarenhet som VFU medför ska inte ersättas av teoretiska uppgifter på grund av brist på VFU-platser. Lärosäten och Regioner behöver gemensamt se till att det finns tillräckligt med VFU-platser och eftersöka platser hos privata vårdgivare, Kommuner och andra Regioner. Om en lösning är att erbjuda studentplacering i annan region ska studenten få hjälp med boende under VFU-perioden.

Studentinflytande

Att studenter får inflytande över sin utbildning och sin studiesituation ser vi i Vårdförbundet Student som självklart. Att varje lärosäte bör ha ett programråd där studentrepresentanter ingår är en del av vår Studentpolitiska plattform 2022 och även om vi ser en ökning av antalet studenter som uppger att de har ett programråd på sitt lärosäte visar kommentarerna att de inte alltid får inflytande gällande utbildningen. Det finns goda exempel från ett lärosäte i Stockholm där studentrepresentation anses så viktigt att representanterna får tillgodoräkna sig VFU-tid för att delta i lärosätets nämnder och råd.

Arbetsmiljö

En av de viktigaste punkterna gällande VFU och hela utbildningstiden är studenternas arbetsmiljö. Att ha en god och hälsosam arbetsmiljö är av vikt för att få studenterna att orka utbildningen, men även för att orka fortsätta ut i arbetslivet. Här finns flertalet förbättringsmöjligheter för att ge en god arbetsmiljö även för studenter.

Till arbetsmiljö hör schema och förutsättningar för studenten att planera sin vardag efter VFU, därför vill vi se att schema för VFU finns studenten tillhanda senast två veckor före VFU-starten och att schemat ska gälla för hela VFU-perioden. Det är inte hållbart att få schema för en vecka i taget eller liknande.

VFU är en viktig del av utbildningen och flera lärosäten har ett närvarokrav på 100 procent. Detta närvarokrav upplevs för många studenter som en stressfaktor där studenten ständigt oroar sig för att bli sjuk. Närvarokravet innebär att även enstaka dagar med sjukfrånvaro behöver tas igen. Vi ser också att närvaro är viktigt för att få klinisk erfarenhet, men lärosäten bör ha en viss marginal för att studenter ska kunna godkännas på VFU om lärandemålen uppfylls. Att minska stressen kring VFU bör vara prioriterat av lärosäten.

”Men vi har ju studenterna” är en tankegång som inte får förekomma i VFU-sammanhang. Studenter upplever ibland att de blir nyttjade som extrapersonal vilket inte är tanken med en placering. Studenterna ska inte ersätta ordinarie personal eller räknas in i bemanningen. Studenter ska ses just som studenter vilket betyder att de ska förväntas göra de uppgifter som krävs för de kursmål de har och inte de arbetsuppgifter som verksamheten behöver på grund av personalbrist.

Studenter och handledare ska ges tid och utrymme till reflektion och lärande. Det måste finnas tid för att sitta ner i slutet av passet och sammanfatta och reflektera. Handledare ska ges information om att student kommer och känna till målen med VFU.

Generella förbättringar gällande VFU

En student som genomför VFU bör få möjlighet att kunna fokusera på det kliniska arbetet. Att samtidigt ha stora teoretiska inlämningsuppgifter splittrar studentens fokus och kan göra att det praktiska blir lidande. Vi anser att lärosäten bör undvika stora teoretiska uppgifter under VFU och istället ha uppgifter kopplade till aktuell VFU. Det kan röra sig om exempelvis undervisning på KTC, reflektionsseminarium eller liknande.

Att ha ett fåtal handledare som känner till studentens mål och studentens kunskaper under VFU är en stor och viktig fråga. För att få en lärorik placering är det viktigt att begränsa antalet handledare. Det går givetvis att ha enstaka pass med nya handledare men en till två huvudhandledare bör alltid finnas som har ansvar för studenten under placeringen.

Varje VFU-period ska inledas med en introduktionsdag där studenten/studenterna får information om verksamheten och där förväntningar och liknande kan diskuteras. En introduktionsdag kan även användas för praktiska göromål såsom rundvisning, behörighet i journalsystem, få skåp i omklädningsrum och liknande.

Vårdförbundet är ett växande yrkesförbund
som tillvaratar medlemmarnas fackliga intressen.
Vi är fler än 114 000 barnmorskor, biomedicinska analytiker,
röntgensjuksköterskor och sjuksköterskor som arbetar för
en personcentrerad nära vård och ett hållbart yrkesliv.
Tillsammans utvecklar vi villkor, yrke och vård.

vardforbundet.se

